

UNES ÈPOQUES DEL NOBLE FELIP MERCADER I SALETA ENTRE 1791 I 1801: NOVES APORTACIONS AL CASAL DESCLAPERS DE MALGRAT

ANNA MARIA ANGLADA I MAS

Resum

El casal Desclapers de Malgrat és un equipament municipal catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local. La compra de l'edifici, per part del consistori malgratenc a finals del segle xx, i la seva rehabilitació propiciaren unes excavacions arqueològiques que permeteren documentar les diferents fases de construcció. Les èpoques notariales del noble Felip Mercader i Saleta, de finals del segle XVIII, justifiquen àmpliament les obres que s'hi realitzaren, aportant dades noves de l'escut nobiliari de la portalada dovellada i de l'espai temporal en què fou destinat a hospital militar.

Les novetats gràfiques i documentals obtingudes de la recerca permeten ampliar el coneixement d'unes reformes, fins ara poc documentades, i situar la figura del noble Felip Mercader en un espai poc estudiat dins la història malgratenc. Així mateix, la seva relació amb altres edificis de la nissaga Mercader i Bell-lloc són idònies per a relacionar aspectes socials fins ara totalment inèdits.

Paraules clau: Malgrat, Vilanova de Palafolls, Felip Mercader Saleta, Mas Desclapers, Mas Estornell, comtes Bell-lloc, Biblioteca la Cooperativa, Guerra Gran, Palau Mercader (Barcelona), Museu Palau Mercader (Cornellà).

Unes èpoques del noble Felip Mercader i Saleta entre 1791 i 1801: noves aportacions al Casal Desclapers de Malgrat

El casal Desclapers¹, actualment biblioteca la Cooperativa de Malgrat, és un equipament municipal que alberga la biblioteca pública. Es tracta d'un edifici catalogat com a Bé Cultural d'Interès Local (BCIL) i que forma part del Catàleg del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (POUM), en la fitxa corresponent al número 07/107². L'edifici té diferents àmbits i nivells de protecció, entre ells cal destacar la façana exterior i s'ha considerat d'especial atenció l'arc dovellat amb el seu escut nobiliari i les garites, dotats de protecció integral.

¹ Se'ns planteja una dicotomia entre escriure «casal Des Clapers» (que vindria a ser «casal dels Clapers»), o «casal Desclapers» com es troba a la majoria de documents consultats. La qüestió filològica al respecte d'aquest cognom no ha estat suficientment abordada en cap estudi i hem optat per posar-ho junt. També hem trobat al llarg de la recerca la versió escrita en castellà "Desclapés".

² Es tracta d'una fitxa descriptiva que conté les dades constructives i històriques de l'edifici. Així com la seva localització dins la trama urbana, les seves parts, la tipologia, l'època, l'estil, les estructures i els elements que la conformen i s'hi acompanyen unes fotografies com a material gràfic. Les dades de l'anvers d'aquestes fitxes contenen informació de les fases constructives i la protecció de què és objecte l'edifici.

 Ajuntament de Malgrat de Mar		CATÀLEG DEL PLA D'ORDENACIÓ URBANÍSTICA MUNICIPAL DE MALGRAT DE MAR		FITXA ELEMENT Nº 7 / 107	
DENOMINACIÓ: (1) Edifici de la Cooperativa					
LOCALITZACIÓ GEOGRÀFICA: (2) Carrer Desclapers núm. 14-18, St. Antoni de Pàdua (ref.Cadastre 8507008)					
EDIFICI: ☒ PART D'UN EDIFICI ☐ ELEMENT AÏLLAT ☐ (5) TIPOLOGIA: (6) Habitatge (casal fortificat) ; edificació entre mitgeres					
ÈPOCA (ÈPOQUES): (7) 1453-1789 ESTIL(S): (8) Tradicional; jaciment que conserva estructura en superfície. AUTOR(S): (9)					
ENTOR ENTORN	ESTRUCTURES PORTANTS: Bo	FAÇANES: Bo/ remodelat	BO ☒	ORIGINAL: Habitatge	
	FORJATS: Bo/ remodelat	INTERIOR: Bo/ remodelat	MITJA ☐	ACTUAL: Biblioteca pública (segons POUM (clau 74) Sistema d'equipament públic)	
	COBERTES: Bo/ remodelat	ALTRES:	DOLENT ☐	CONVENIENT: Equipament públic	
CROQUIS EMPLAÇAMENT: (13)			ELEMENTS D'IDENTIFICACIÓ GRÀFICA I FOTOGRÀFICA: (14)		
					
PROTECCIÓ EXISTENT: (15) BCIL (Bé Cultural d'Interès Local) Catàleg Complementari NN25 3/11/82, Catàleg PGOU 24/1/90			DATA PROTECCIÓ: (16) 3/11/82 24/1/90		
PROTECCIÓ PROPOSADA: (17) NIVELL: B - BCIL (Bé Cultural d'Interès Local) / A.E.A. (Àrea d'expectativa arqueològica)			IPCC ☒ IPAC ☒ FITXES MUSEU-ARXIU ☐ (18)		

Detall de la fitxa del Catàleg del POUM, amb el n. 07/107, on hi consta la biblioteca la Cooperativa de Malgrat com a Bé Cultural d'Interès Local.

Com a conseqüència de la compra i la rehabilitació de l'edifici per part del consistori, l'any 1998 s'hi van dur a terme unes excavacions arqueològiques que determinaren les diverses fases constructives³ En aquest article ens referim a la tercera fase, que es remunta als canvis que es produïren a finals del segle XVIII i principis del XIX. Aquestes ratlles exploren noves transformacions de l'edifici que fins ara no es descrivien en aquestes etapes de l'evolució del casal.

Les noves aportacions són el resultat de la troballa, en primer lloc, de les èpoques localitzades en els manuscrits de la notaria de Palafolls custodiades a l'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar i, en segon lloc, de la consulta i l'estudi del fons del llinatge Mercader, dipositat a l'Arxiu Nacional de Catalunya a Sant Cugat del Vallès. Els fons consultats han permès obtenir dades, a més a més, de l'escut d'armes esculpit que es troba inserit a les dovelles de l'entrada principal i que actualment està en un estat avançat de deteriorament que el fa il·legible.

La primera actuació per a la construcció del casal la va fer efectiva Joan Francesc Desclapers, mercader de Malgrat, que havia comprat «tres patis de terra per edificar al

³ El resum de les fases de construcció s'ha extret de la fitxa 07/107 del catàleg de Béns Culturals d'Interès Local. Catàleg del Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de l'Ajuntament de Malgrat, 2003.

carrer de Mar de la Vilanova i sota cens i reconeixement de domini directe»⁴, el dia divuit de setembre de 1562. Es construí un edifici senyorial format per una planta quadrada, amb tres ales i un espai central. La planta baixa es destinava a l'agricultura i tenia la funció de magatzem. Els estudis arqueològics determinaren que les claus de volta trobades entre les restes del paviment d'entrada del casal eren reaprofitades i servien de testimoni presencial de la magnitud i esplendor de l'edifici.⁵

La memòria arqueològica incideix en els canvis de funció i de la distribució de les dependències d'aquest casal al voltant del primer quart del segle XIX. Aquest període és l'objecte d'aquest article, on s'afegeixen noves aportacions que acaben ampliant les reformes que s'hi dugueren a terme i els fets que es relacionen amb el noble Felip Mercader i Saleta durant l'última dècada del segle XVIII.

L'últim gran període es desenvolupà en poc més d'un segle, entre finals del segle XIX i principis del XX. Fou un espai temporal de grans reformes, canvis de titularitat, establiment de nous usos i funcions en aquest edifici. L'any 1886 s'hi construeix la sala de ball del Casino Malgratense, que cobreix la zona del pati central. L'any 1929, les reformes anaven encaminades a incloure-hi la seu social de la Cooperativa La Malgratense i, finalment, l'any 2000 les obres per a destinar l'edifici a un ús municipal, la biblioteca, es començaven a fer realitat. La conservació íntegra de la façana exterior permet gaudir avui dia la seva presència imponent en el nucli antic de la vila, que és un dels pocs vestigis arquitectònics que es conserven del segle XVI.

Quatre èpoques notorials molt il·lustratives

El testimoni documental de la notaria de Palafolls deixa al descobert unes quantes èpoques que detallen les reformes que va patir aquest edifici a finals del segle XVIII. Concretament, entre la dècada del 1791 al 1801, n'hem de destacar quatre. El seu contingut especifica les millores constructives que s'hi dugueren a terme, els noms dels mestres que hi participaren i el cost econòmic ben detallat, tant del material emprat com el salari dels treballadors⁶.

La primera època, entre els anys 1791-1794⁷, valora el cost de les obres en unes 1.858 lliures i especifica que estigué encapçalada per professionals de la mateixa vila malgratenca:

⁴ Rodríguez cita i fa un regest del document notarial de Joan Boscà, amb data divuit de setembre de 1562 sobre l'esmentada compra i condicions per la seva edificabilitat, pactada en un termini de sis anys. *Baronia i universitat al terme de Palafolls (1381-1714)*. Recull de documents. Conferència col·loqui a càrrec de JESÚS RODRÍGUEZ (13/2/2005). Ajuntament de Malgrat, 2005, p. 33-34.

⁵ Coetàniament s'estava duent a terme la construcció del primer temple parroquial de la Vilanova de Palafolls, que es consagrà el 1563. En aquest cas, la situació malgratenca estava dins la dinàmica constructiva de mitjans de segle XVI, impregnada de nous edificis religiosos i privats, donat l'auge econòmic.

⁶ Afegim les quantitats en lliures i hem obviat els sous i els diners per tal de fer el text més amè. Tampoc hem incidit a fer transcripcions literals íntegres de les actes, ni hi afegim el detall dels conceptes del cost especificat. Donada l'extensió de les èpoques no podem ser més explícits en el contingut degut a les limitacions d'espai d'aquest article.

⁷ Curiosament, cal destacar que aquesta època està signada a 5/10/1797, inclosa en el llibre del període 27/12/1796-24/12/1797, però especifica que es deu a unes obres compreses dins el període 1791-1794 Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys (=AHFF), Notaria de Palafolls, llibre 958, f. 259r-261r.

Pere Juny, mestre de cases	1.369 lliures
Joan Simon, mestre fuster	381 lliures
Josep Robeyó, mestre manyà	108 lliures
Total	1.858 lliures

Les obres consistiren, majoritàriament, en assegurar els elements estructurals de la finca, això és: reparar una paret exterior esquadada i que restava fora de plom, reforçar algunes parets, fer sostres amb revoltos i enrajolats, habilitar obertures al primer pis de balcons amb llindes de pedra picada i construir tres arcs de maó, tres cups de pedra i obra cuita, una premsa de caragol dins el celler i els suports necessaris per assentar les botes. El fuster va fer-se càrrec de les bigues dels sostres, els marcs de les alcoves, els vestiments, les portes i els porticons dels balcons, els portals del corredor, uns òbols, una porta nova al celler i, a l'interior d'aquest, els travessers i altres elements per la premsa. Al seu torn, el mestre manyà s'encarregà dels balcons de ferro, les reixes, els panys, les claus de les portes, unes frontisses, uns passamans i altres elements.

La segona època, que correspon als anys 1795-1796⁸, va tenir un cost econòmic més destacable, amb un valor de 2.399 lliures. En aquell cas els mestres foren, també, malgratencs:

Narcís Xaragall, mestre de cases	1.428 lliures
Joan Roca, mestre fuster	706 lliures
Josep Robeyó, mestre manyà	265 lliures
Total	2.399 lliures

Aquestes reformes, però, tenien un caire diferent i estaven encaminades a reparar i embellir els acabats i les estances interiors: el mestre de cases va picar les parets, va fer els envans de les alcoves que donaven als carrers de Cabrera, travessar i els del carrer de Desclapers, va fer reformes a la sala, va modificar portals interiors, va fer millores a una cuina⁹ i al menjador, va emblanquinar les parets interiors i va col·locar un escut a les dovelles de la porta d'entrada de la casa.

En aquesta ocasió, el mestre de cases, Narcís Xaragall també va incloure a les despeses unes noranta-una lliures i disset sous per «lo gastat en ida buelta y estada en las dos vegadas que ab lo Mestre de Casas de Bar[celo]na Joan Garrido se ha passat a

⁸ AHFF, Notaria de Palafrugells, llibre 958, f. 262r-264v.

⁹ A la cuina s'hi especifica "deposit de la aygua que ab canonada dins la paret la dona ab axeta a la ayguera, escudellers, armari, reboster, deposit per lo carbo y per paellat fogons ab sa llart y xameneia ab comunicacio per medi [?] corredor". AHFF, Notaria de Palafrugells, llibre 958, f. 262v.

esta vila per la direcció de estas obras compres lo carruatge y treball de dit Garrido»¹⁰. Per la seva banda, el mestre fuster s'encarregà dels marcs de les alcoves, vestiments amb motllura i portes, barana de fusta a l'escala, vestiments de vidre per finestres i detalls a la porta principal.¹¹ El mestre manyà s'encarregà dels balcons de ferro, dels fogons de la cuina, panys, claus de porta, frontisses, una reixa al balcó i una aixeta de llautó.

En aquesta època, hi trobem dues dades que són de gran interès per tal de justificar l'eix principal d'aquesta recerca. Per un costat, la primera que copsa el nostre interès és el detall que especifica que les obres foren efectuades a la casa que el noble Felip Mercader –resident a Barcelona–, posseïa al carrer de Desclapers de Malgrat, i que les obres s'efectuaren “per retornar los danys y perjudicis ocasionats per haverla ocupada lo S[enyor]. Rej per hospital de sas tropas en lo discurs de cerca un any durant la ultima Guerra que tenia y ha ajustat a[m]b França, com per adicions fetas per reforzar aquella casa y per sa major habitació»¹². La següent dada que ens interessa destacar és la que abans hem esmentat sobre l'escut nobiliari que es col·locà damunt el portal de l'entrada: «se han posat y collocat en lo Portal principal lo escut de las armas de casa»¹³. El cost de la pedra i el treball de l'escut d'armes es detallava en quaranta lliures i, a més, el gravador per dibuixar-les va cobrar onze lliures i cinc sous.

La tercera època correspon al període que comprenia els anys 1797 i 1798¹⁴. El mestre de cases va fer quatre cups i una premsa de dos cargols a la botiga (espai de la cantonada de la planta baixa), va arreglar el rebost, i va encarregar-se del graner de la porxada, un terrat i una habitació nova. El fuster tingué feina amb els cups, la premsa, el rebost, el graner i una habitació, replant la feina del mestre de cases. El mestre ferrer, també hi afegí les faixes de ferro a la premsa, cèrcols, perns i els panys de la porta:

Pere Juny, mestre de cases	377 lliures
Miquel Jofré, mestre fuster	320 lliures
Josep Vila, mestre ferrer	47 lliures
Total	744 lliures

La quarta època es signà el quatre d'octubre de 1801 i corresponia a la feina dels mesos de febrer i març del mateix any¹⁵. En aquell document s'hi detalla la feina del

¹⁰ AHFF, Notaria de Palafolls, llibre 958, f. 263r. La presència del mestre Garrido denota la fastuositat de l'obra i el caire ostentós que dotaria l'edifici i el privilegi per la presència d'un mestre de la capital catalana. Creiem que es pot tractar de Joan Garrido Julià, fill del reputat Joan Garrido Bertran, autor de la nova seu del Gremi de Velers de la Via Laietana de Barcelona.

¹¹ Destaquem els “dos vestiments de finestra portats de Barña ab sos corresponents per vidres ab filat de ferro collocats dins les comunas». AHFF, Notaria de Palafolls, llibre 958, f. 264r.

¹² AHFF, Notaria de Palafolls, llibre 958, f. 262r.

¹³ *Ibidem*, f. 262v.

¹⁴ AHFF, Notaria de Palafolls, llibre 960, f. 312r-313v.

¹⁵ AHFF, Notaria de Palafolls, llibre 962, f. 228r-230v.

mestre de cases per arreglar un sostre i refer l'enrajolat, construir una sitja en el celler, enrajolar els cups i posar un banc nou de pedra a la premsa¹⁶. La feina del fuster fou l'embigat del sostre de l'habitació esmentada més amunt, una porta nova a la porxada de l'entrada, uns vestiments al graner, una tapadora per a la sitja i treball a la premsa del celler¹⁷. El mestre manyà acabà de posar els panys a les portes i uns filats de filferro a les obertures del graner.

Narcís Xaragall, mestre de cases	213 lliures
Miquel Jofré, mestre fuster	107 lliures
Josep Rovelló, mestre manyà	13 lliures
Total	333 lliures

Felip Mercader i de Saleta, de cavaller a noble

Les èpoques anaven a càrrec de Felip Mercader i de Saleta, hereu del patrimoni dels Desclapers per línia materna, propietari del casal i protagonista d'aquest article. La seva mare, Maria Saleta i Desclapers fou l'hereva de l'entroncament familiar dels Estornell amb els Desclapers i, entre el patrimoni familiar que li fou traspassat, s'inclouïa l'herència d'una casa a la Vilanova, el Mas Estornell, el Mas Desclapers i diversos censos i delmes en el terme del castell de Palafoxs.

Per la línia paterna, Felip Mercader era descendent de Josep Mercader Sabater i Sitges, que procedia d'un llinatge de ciutadans honrats de Barcelona, alguns dels quals van dedicar-se a la política, com Magí Mercader i Galí (1629-1700), i el seu fill Magí Mercader i Moragues (1658-1732), casat amb Francesca Sabater i Sitges, avis de Felip Mercader¹⁸. Els Mercader augmentaven el seu patrimoni a cada generació mitjançant les seves aliances matrimonials.

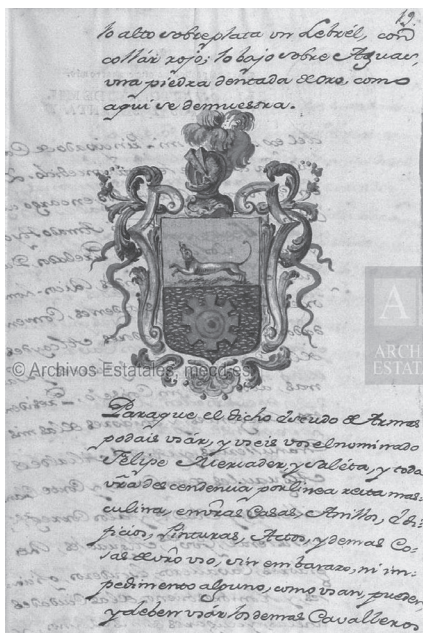
No obstant això, cal considerar que «l'entroncament més important, des del punt de vista patrimonial, va tenir lloc el 1764, arran del casament de Felip de Mercader i Saleta amb Maria de Sadurní i Cànovas, filla única del mercader Josep de Sadurní i Nadal. La núvia era l'hereva universal d'un patrimoni enorme radicat a Barcelona i estès per diverses vegueries»¹⁹. El fill d'aquest matrimoni, José Ignacio de Mercader i Sadurní, es casà amb Maria Antonia de Novell, una altra hereva de gran patrimoni i fortuna. El seu fill, Ramon Mercader Novell es casà amb Maria de las Mercedes Belloch, i el seu descendent,

¹⁶ S'especifica que és de pedra de Montjuïc, traslladada a Malgrat per barca des del port, i que no estava treballada. Amb tot, en el detall dels imports del material hi consta que finalment es va fer servir la pedra trobada al Mas Estornell, també propietat de Felip Mercader. AHFF, Notaria Palafoxs, Llibre 962, f. 228r-230v

¹⁷ Les fustes emprades provenien del pirineus i foren traslladats a Malgrat des de llaüts provinents de Barcelona, incloent en les despeses les gratificacions als mariners. AHFF, Notaria Palafoxs, llibre 962, f. 228r-230v

¹⁸ JOSEP FERNÁNDEZ. "El Fons llinatge Mercader, comtes de Bell-lloc". *Arxius de la noblesa. Butlletí de l'Arxíu Nacional de Catalunya*. Arxíu Nacional de Catalunya (=ANC). p. 3

¹⁹ *Ibidem*

Fragment de l'atorgament del títol de cavaller a Felip Mercader i Saleta, amb l'escut d'armes. ACA. Real Audiencia, Privilegium Regiae Audientiae, registres, 991.

Joaquim Mercader Bell-lloc, fou revalidat com a comte de Bell-lloc el 1871. Però aquestes tres darreres generacions ja són tema d'un altre estudi.

Així doncs, Felip Mercader era hereu del patrimoni Desclapers, però aquest fet no tenia prou transcendència per esdevenir un personatge privilegiat. Conseqüentment, cal tenir en compte el que li aportava la nissaga dels Mercader, que amb el pas dels anys acumularen mèrits destacats, ja que s'havia d'acreditar una ascendència honorífica per accedir a títols reials.

Fou precisament el disset d'octubre de 1774 quan se li va concedir el títol de cavaller, per resolució del Consell de la Cambra del Rei. En aquell nomenament, també se li concedia l'autorització de l'escut d'armes, que especificava: «podais, y puedan llebar las armas, insignias, y ornatos pertenecientes al Estado de Cavalleros»²⁰. Per això, la

mateixa resolució li atorga la proposta del dibuix que podria utilitzar per a mostrar el seu reconeixement públic:

“Yos concedo, á vos el referido Felipe Mercader y Saleta, y á v[uest]ros descendientes el escudo de Armas que en el pnte mi R[ea]l Despacho va pintado, y estampado, conviene á Saber: Un escudo partido en faja, lo alto sobreplata un Lebrél, con collár rojo; lo bajo sobre Aguas, una piedra dentada de oro, como aqui se demuestra. Para que dicho escudo de Armas podais usár, y useis vos el nominado Felipe Mercader y Saléta, y toda v[uest]ra descendencia por linea recta masculina, en v[uest]ras Casas, Anillos, Edificios, Pinturas, Actos, y demas Cosas de v[uest]ro uso, sin embarazo, ni impedimiento alguno, como usan, pueden y deben usar los demas Cavalleros”²¹

El cavaller Felip Mercader va recórrer a l'assessorament de Don Ramon Zazo y Ortega «coronista y Rey de Armas Numerario de la Catholica Magestad del señor Don Carlos Rey de España, Emperador de la America, tercero de este nombre, nuestro Señor,

²⁰ L'expedient conté el dibuix proposat per l'escut d'armes. Arxiu de la Corona d'Aragó (=ACA). Real audiència. *Privilegium Regiae Audientiae*, Registres, 991, f. 17r-22r.

²¹ ACA, Real audiència, *Privilegium Regiae Audientiae*, Registres, 991, f. 18-19.

que Dios guarde»²². L'encàrrec que li feu era que li organitzés els blasons d'armes que corresponien als Mercader, Saleta, Sabater i Ciges²³ i que justificqués l'antiguitat dels mateixos.

Haurien de passar vint anys i un canvi al capdavant de la monarquia espanyola perquè el cavaller Mercader continués acumulant mèrits i li atorguessin un nou títol. En aquest cas fou el rei Carles IV qui li donà el títol de noble, després d'al·legar determinats mèrits ben justificats prèviament: Felip Mercader hauria organitzat el sometent de Manresa, liderat la capitania del Gremi de Tenderos de Barcelona, col·laborat com a soldat a les companyies de la noblesa de Barcelona i cedit voluntàriament «para Hospital del Exército una casa muy capaz en la Villa de Malgrat»²⁴. La proposta del Consell de la Cambra, en data nou de maig de 1796, determinava concedir «la Gracia y Privilegio de Noble del otro mi Principado de Cataluña para Vos, vuestros hijos, y Descendientes por linea recta Masculina»²⁵.

L'ús de l'edifici del casal de Malgrat com a hospital militar cal situar-lo en el context històric de la Guerra Gran, en plena revolució francesa, quan el nou govern francès anomenat Convenció Nacional declarava la guerra a Espanya el set de març de 1793. Com a conseqüència d'aquests fets bèl·lics i la implicació de Felip Mercader en la defensa militar, entre el desembre de 1794 i el desembre de 1795, el casal Desclapers es convertí en un hospital de campanya –o hospital de sang-, tal i com el “contralor”, responsable dels hospitals militars, documentava abastament:

“Don Pedro Estevan Draper Contralor por S[u]. M[ajestad]. del Ejército de Campaña de Cataluña. Certifico : Como la casa de D[omi]n Felipe Mercader que oy sirve de Hospital queda tasada en nueve mil ciento veinte , y tres libras quinze sueldos , y tres dineros, segun consta con la Relacion que queda en esta Contraloria con la circunstancia, que cede a favor de S[u]. M[ajestad]. la tercera parte del alquiler, que debe ganar cada año otra casa; y si se le bolviese a dexar conforme estava antes de servir pa Hospital ceder todos los alquileres que puedan devengarse durante sea Hospital. y para que conste doy la presente en Malgrat a 12 de mayo de 1795”²⁶.

L'escut del portal dovellat del casal Desclapers

Les èpoques consultades, i que són el nucli de la informació aportada en aquestes lletres, indiquen que l'escut d'armes de Felip Mercader es col·locà en el portal principal d'entrada, reflectint la feina, el cost de la pedra i el treball per a gravar-la. Aquesta despesa s'inclogué a les obres fetes entre el desembre de 1795 i juliol de 1796, quan ja disposava del títol de noble.

²² Dins el mateix lligall on hi ha la petició d'aquests esbossos s'hi acompanya una sèrie de propostes gràfiques. ANC, Fons 755, Llinatge Mercader, lligall 34, doc. 15.

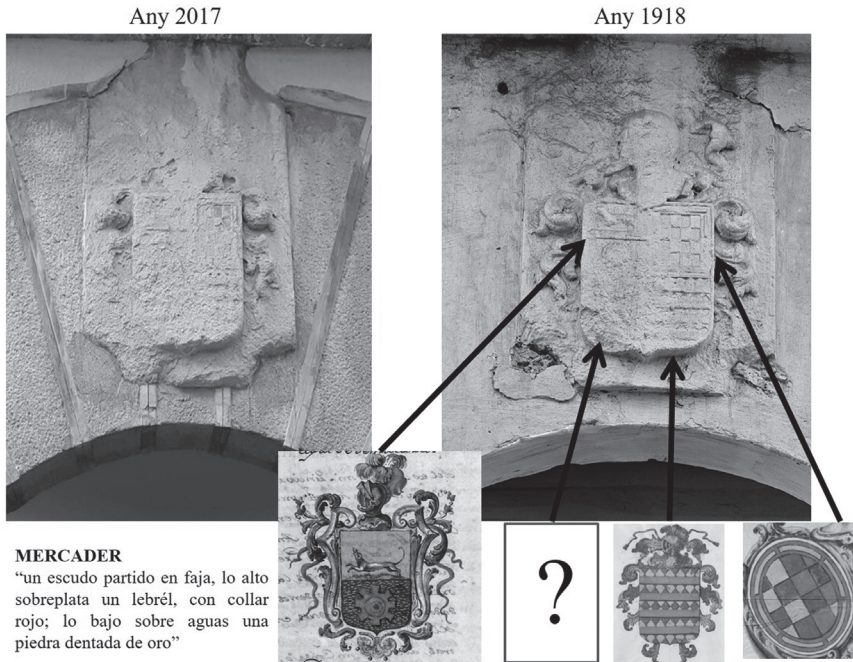
²³ El cognom de la seva àvia era Sitges.

²⁴ ANC, Fons 755, Llinatge Mercader, lligall 34, doc. 16.

²⁵ *Ibidem*

²⁶ ANC, Fons 755, Llinatge Mercader, lligall 35, doc. 4.

L'estat de conservació actual de l'escut nobiliari és deficient, no s'hi pot apreciar cap gravat degut al desgast que pateix i no permet extreure'n visualment conclusions de quins serien els escuts que el conformen. És per això que una imatge captada fa un segle ens permet trobar-lo en millor condicions, encara que tampoc s'hi pot visualitzar íntegrament el seu contingut.

A l'esquerra fotografia de l'escut (any 2017), a la dreta fragment d'una imatge (any 1918), de l'Arxiu Mas, 05431002,c-22557, on s'hi pot apreciar la correspondència amb els escuts d'armes que el coronista Zazo havia proposat a Felip Mercader.

La hipòtesi plantejada pel que fa al contingut dels gravats de l'escut nobiliari es detalla a la fotografia de l'any 1918. L'escut superior de l'esquerra correspondria al cognom Mercader: “un escudo partido en faja, lo alto sobreplata un lebrél, con collar rojo; lo bajo sobre aguas una piedra dentada de oro”²⁷, el superior de la dreta s'assembla molt al Sadurní si ens atenem al que figura a la porta d'entrada del Palau Mercader del carrer Lledó de Barcelona (propietat dels Sadurní anteriorment); l'inferior de l'esquerra no s'hi entreveu res; i l'inferior de la dreta es podria correspondre al cognom Sitges, però no en la fórmula proposada per Zazo, ja que la manca de l'escut Saleta (si el substituïm per Sadurní) ens trenca els esbossos proposats.

²⁷ ACA, Real Audiencia, *Privilegiorum Regiae Audientiae*, Registros,99, f. 19r.

Conclusions

El casal Desclapers ha estat, i encara és, un edifici molt important dins el nucli antic de la vila de Malgrat per la seva singularitat arquitectònica. La seva història forma part de l'engrenatge dels fets socials que afectaren la vida dels malgratencs, que és el reflex del que succeí a la descendència de la nissaga Desclapers, conjuntament amb els entroncaments familiars que s'esdevingueren amb els Estornell, els Palomeres, els Saleta i els Mercader. És per tot això que oferim aquestes ratlles com a noves aportacions als fets constructius que afectaren aquest edifici durant el segle XVIII. Aquesta recerca s'ha centrat en la casa del noble Felip Mercader com a objecte d'estudi de varis episodis de remodelacions, entre la dècada de 1791-1801, amb les respectives èpoques i detalla les diferents fases de les obres efectuades, amb dades fins ara inèdites.

L'allotjament de les tropes reials situa el casal Desclapers com a hospital militar durant la Guerra Gran i obre noves perspectives socials que configuren les característiques d'aquest espai i la seva funció i repercussió social a la vila de Malgrat durant el temps en què es produí aquest allotjament militar per rebre servei sanitari.

L'escut d'armes situat damunt la dovella del portal de l'entrada, ara del tot malmès, es documenta parcialment gràcies al testimoni gràfic obtingut per mitjà de la recerca i els manuscrits que reforcen les hipòtesis d'aquests blasons, que s'han deteriorat i ja no es poden visualitzar.

Com a exponent final a destacar caldria recordar que aquest edifici històric va ser propietat de Joaquim de Mercader i Belloch (besnét de Felip Mercader), durant la dècada dels seixanta del segle XIX, fet que situa la nostra població entre les esmentades en el patrimoni de qui ostentà en aquells anys el títol de Comte de Bell-lloc.

I, per acabar, no podem obviar que els fets documentats en aquest article ens condueixen a vincular l'edifici actual de la biblioteca la Cooperativa amb al Palau Mercader de Cornellà (construït pel nét de Felip Mercader) i el Palau Mercader del carrer dels Lledó a Barcelona (domicili habitual de Felip de Mercader).

Proposem que aquest article serveixi de punt de partida per a noves investigacions que hem anat deixant pel camí. La tasca d'acotar el que estrictament ens havíem proposat com a objecte d'estudi ha servit per aprofundir en la recerca i, cal afegir que, alguns malgratencs porten anys esperant novetats que resolguin la lectura de l'escut d'armes. Així doncs, esperem haver estat útils amb aquestes aportacions²⁸, que tot i no resoldre-ho satisfactòriament, sí que amplien els detalls necessaris per a una futura restauració d'aquest escut, protegit com a Bé Cultural d'Interès Local.

²⁸ Volem destacar la persistència investigadora del malgratenc Esteve Casadellà, ben interessat en conèixer el contingut gràfic de l'escut nobiliari. Gràcies, també a la seva inquietud i implicació, he tingut una gran complicitat per a donar a conèixer l'article que teniu a les mans.